



EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 20.12.2002
KOM(2002) 748 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET,
EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA
KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN**

**Genomförandet av jämställdhetsintegrering i de samlade programdokumenten för
strukturfonderna 2000-2006**

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET,
EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA
KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN**

**Genomförandet av jämställdhetsintegrering i de samlade programdokumenten för
strukturfonderna 2000-2006**

1. SYFTET MED MEDDELANDET

I detta meddelande beskrivs i vilken utsträckning frågan om jämställdhetsintegrering har beaktats vid programplaneringen för strukturfonderna 2000-2006. I meddelandet redogörs dessutom för uppnådda resultat och exempel på goda lösningar och anges de områden där resultaten har låtit vänta på sig.

Meddelandet omfattar alla fyra strukturfonderna¹ samt programmen för mål 1, 2 och 3. Uppgifterna har huvudsakligen hämtats från *Review of the proposed implementation of the ESF regulation across the EU*, undersökningen *Integration of equal opportunities between women and men in Objective 1 and Objective 2 Structural Fund programme documents* och andra dokument².

De fakta som läggs fram i dessa dokument har bekräftats vid en rad konferenser och seminarier där de som arbetar med strukturfonderna och jämställdhetsexperter på olika nivåer diskuterat sina erfarenheter, tankar och strategier. Trots att konferenserna haft olika teman, har diskussionerna i de flesta fall lett fram till samma huvudfrågor. Bland dessa evenemang kan nämnas den tredje europeiska konferensen om jämställdhetsintegrering i strukturfonderna i juni 2002 i Santander i Spanien³, olika nationella eller regionala evenemang som till exempel den konferens om jämställdhetsintegrering inom strukturfonderna i Förenade kungariket och Irland som hölls i maj 2002 i Wales, den konferens om jämställdhet, sysselsättning och strukturfonderna som hölls i Grekland i februari 2002 samt ett seminarium med externa experter och kommissionstjänstemän som arbetar med strukturfonderna.

Syftet med detta meddelande är att bidra till halvtidsutvärderingen av strukturfonderna när beslut om resultatreserven fattas och eventuella ändringar görs i fråga om budgetanslag, mål, prioriteringar och åtgärder.

2. BAKGRUND

Strukturfonderna är de viktigaste finansieringsinstrumenten för att minska skillnaderna i utveckling och för att främja den ekonomiska och sociala sammanhållningen i EU. Den totala budgeten för perioden 2000-2006 uppgår till 195 miljarder euro. Av det totala anslaget går 69,7 % till mål 1, 11,5 % till mål 2 och 12,3 % till mål 3.

¹ Europeiska socialfonden (ESF), Europeiska regionalutvecklingsfonden (ERUF), Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) samt Fonden för fiskets utveckling (FFU).

² Se: <http://europa.eu.int/comm/regional-policy/sources/docgener>

³ Dokument kommer att finnas tillgängliga på webbplatsen, se fotnot 1.

Strukturfonderna är en viktig katalysator för jämställdhetsarbetet både på EU-nivå och på nationell nivå. I den allmänna strukturfondsförordningen⁴ (2000-2006) fastställs att jämställdhet är ett viktigt mål och att jämställdhetsdimensionen måste beaktas i de åtgärder som samfinansieras av strukturfonderna. Jämställdhetsfrågan nämns i tio av de femtiosex artiklarna. I förordningen behandlas skyldigheterna enligt Amsterdamfördraget, genom vilket den kombinerade strategin med jämställdhetsintegrering och särskilda åtgärder formellt förankrades på EU-nivå. Denna kombinationsstrategi avspeglas i förordningen om Europeiska socialfonden⁵.

Jämställdhetsfrågan tas upp även i förordningen om Europeiska regionalutvecklingsfonden⁶ och förordningen om Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket⁷. Jämställdhet är också ett mål för de fyra gemenskapsinitiativen 2000-2006 – Equal, Interreg III, Urban II och Leader+.

Strukturfonderna och särskilt Europeiska socialfonden är de viktigaste finansieringsverktygen för den europeiska sysselsättningsstrategin. I sysselsättningsstrategin finns en särskild "jämställdhetspelare", med särskilda sysselsättningsriktlinjer för jämställdhetsfrågor, men jämställdhetsdimensionen har dessutom förts in som en övergripande prioritering för alla "pelare".

Jämställdhetsengagemanget i strukturfonderna är inte ett nytt fenomen. Redan i förordningen för perioden 1994-1999 fastställs att lika möjligheter för kvinnor och män på arbetsmarknaden är ett mål för EU och en prioriterad uppgift för Europeiska socialfonden. Rådet antog 1996 en resolution om integrering av perspektivet som rör lika möjligheter för kvinnor och män i de europeiska strukturfonderna⁸.

Hittills har strukturfonderna dock främst stött särskilda åtgärder för kvinnor samt pilotprojekt. Dessa är viktiga, men kan inte åtgärda strukturella orsaker till bristande jämställdhet. Jämställdhet har också främst betraktats som en uppgift för Europeiska socialfonden, trots att slutsatserna från slututvärderingen av Europeiska socialfonden för perioden 1994-1999⁹ på grundval av landsspecifika resultat tyder på att såväl åtgärderna som de arbeten som åtgärderna ledde fram till tenderar att avspegla dagens yrkesmässiga segregering och könsstereotyper.

En vändpunkt och föregångare i fråga om åtgärder för att minska den vertikala och horisontella segregeringen var initiativet Now (*New Opportunities for Women*) inom gemenskapsinitiativet Employment. De resultat som uppnåts när det gäller att främja kvinnors företagande och minska segregeringen på arbetsmarknaden utgör en god grund för strukturfondernas nuvarande verksamhet.

⁴ Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna.

⁵ Artiklarna 2.1 e och 2 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1784/1999 av den 12 juli 1999 om Europeiska socialfonden.

⁶ Artikel 2.2 f i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1783/1999 av den 12 juli 1999 om Europeiska regionalutvecklingsfonden.

⁷ Artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar.

⁸ Rådets resolution av den 2 december 1996 om integrering av perspektivet som rör lika möjligheter för kvinnor och män i de europeiska strukturfonderna (96/C 386/01).

⁹ *Conclusions of the ESF final evaluations*, Europeiska kommissionen, oktober 2001.

På grundval av detta har jämställdhetsdimensionen införlivats i de metodinriktade arbetsdokument som utarbetats som en del av förberedelserna inför programperioden 2000-2006 och som omfattar programplanering, förhandsbedömning, övervakning och utvärdering¹⁰. Kommissionen har också utarbetat ett tekniskt dokument med riktlinjer för hur man i praktiken genomför jämställdhetsintegrering i den verksamhet som samfinansieras av strukturfonderna. Dessutom har man utarbetat en definition av jämställdhetsintegrering i strukturfonderna enligt följande¹¹:

"Jämställdhetsintegrering" innebär att se till att man för alla allmänna åtgärder öppet och aktivt beaktar konsekvenserna för kvinnors respektive mäns situation, inte bara vid planeringen utan även vid genomförandet, övervakningen och utvärderingen. Det innebär också att man utformar, genomför, övervakar och utvärderar kompletterande särskilda åtgärder som främjar jämställdhet och som gör det lättare för kvinnor att bli delaktiga och gynnas i lika utsträckning.

Generellt sett bör planerna och programmen bidra till ökad jämställdhet och de bör dessutom kunna visa detta före, under och efter genomförandet.

3. JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING I DE SAMLADE PROGRAMDOKUMENTEN FÖR MÅL 1, 2 OCH 3

3.1. Temainriktade prioriteringar för jämställdhetsarbetet

Jämställdhetsfrågorna har skötts mer effektivt inom de nuvarande strukturfondsprogrammen än under den föregående programperioden. Som under den föregående perioden är jämställdhetsarbetet dock främst inriktat på sysselsättning och utveckling av mänskliga resurser, och dessa insatser finansieras i stor utsträckning av Europeiska socialfonden. Däremot behandlas jämställdhetsfrågan inte på ett adekvat sätt på andra områden, till exempel miljö, transport, landsbygdsutveckling samt forskning och utveckling. I de flesta programmen saknas kopplingar mellan jämställdhet och andra övergripande teman som en långsiktigt stabil utveckling eller stöd till kunskapssamhället.

3.1.1. Inriktning på åtgärder finansierade av Europeiska socialfonden – utveckling av mänskliga resurser

Europeiska socialfonden har en viktig roll när det gäller att minska sysselsättningsklyftan och uppnå de mål för den europeiska sysselsättningsstrategin som ska ha uppnåtts 2010. Socialfonden har en särskilt viktig roll när det gäller det mål som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Lissabon för att öka kvinnors förvärvsfrekvens till 60 % och de mål som beslutades i Barcelona för att bygga ut barnomsorgen till att omfatta minst 90 % av alla barn som fyllt tre år men inte uppnått skolåldern och minst 33 % av alla barn som inte fyllt tre år.

Under 2001 ökade förvärvsfrekvensen för kvinnor i nästan alla medlemsstater. Den totala siffran för kvinnor i EU (54,9 %) ligger dock fortfarande 18 procentenheter under mäns (73 %), vilket är 5,1 procentenheter under Lissabonmålet. Dessutom är kvinnor fortfarande

¹⁰ Arbetsdokument 2: Förhandsbedömning av strukturåtgärder, bilaga IV, Europeiska kommissionen, arbetsdokument 3: Indikatorer för övervakning och utvärdering: en vägledande metodik, bilaga 2, blad I, Europeiska kommissionen.

¹¹ Tekniskt dokument 3: Integrering av jämställdhetsdimensionen i strukturfondernas program och projekt, Europeiska kommissionen, mars 2000.

överrepresenterade när det gäller deltidsarbete. Arbetslösheten för kvinnor i EU är i genomsnitt 2,4 procentenheter högre än mäns. Föräldraskapet påverkar kvinnors anställningsstatus mer än mäns. Kvinnor i åldersgruppen 20-50 år utan barn har en förvärvsfrekvens på 68 %, vilket är 12 procentenheter högre än för kvinnor med barn under 6 år (56 %).

Klyftan mellan könen på arbetsmarknaden¹²

	<i>SYSSEL- SÄTTNINGS- KLYFTAN</i>	<i>ARBETSLÖSHETS KLYFTAN</i>	<i>LÖNEKLYFTAN</i>
EU-15	18,0	2,3	16,2
Grekland	29,8	8,6	13,2
Spanien	28,9	8,0	14,3
Italien	27,5	5,6	8,6
Luxemburg	23,9	0,7	Uppgift saknas
Irland	21,4	-0,2	19,8
Belgien	18,7	1,4	7,3
Nederländerna	17,5	1,1	21,1
Österrike	16,5	1,3	21,1
Portugal	15,8	1,9	5,9
Frankrike	14,1	3,4	10,8
Tyskland	13,7	0,4	19,4
Förenade kungariket	13,3	-1,1	24,3
Danmark	8,3	1,1	10,4
Finland	5,5	1,1	Uppgift saknas
Sverige	2,9	-0,3	Uppgift saknas

I de flesta socialfondsprogram är prioriteringarna i jämställdhetsarbetet inriktade på två mål – att öka kvinnors tillgång och deltagande när det gäller arbete och utbildning samt att göra det lättare att förena arbete och familj.

¹² Kommissionens arbetsdokument: *Assessment of the implementation of the 2001 Employment Guidelines* - underlag för den gemensamma sysselsättningsrapporten 2002.

De flesta åtgärder för att främja kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och i utbildning syftar till att öka anställbarheten för arbetslösa kvinnor och för dem som riskerar att bli arbetslösa samt till att undanröja kompetenshinder för kvinnor som vill komma in eller komma tillbaka till arbetsmarknaden. Bland dessa åtgärder kan nämnas fortbildning och rådgivning för kvinnor samt informationsverksamhet.

Begränsade ansträngningar görs för att höja arbetets kvalitet, skapa ökad delaktighet och främja karriärutveckling för kvinnor. Det är endast ett fåtal åtgärder som har som mål att minska löneklyftan mellan könen eller att främja att kvinnor får tillgång till chefsbefattningar eller till traditionellt mansdominerade högkvalificerade arbeten inom informations- och tekniksektorn. Att främja och stödja kvinnors företagande och nyetablerade företag är också en prioritering som endast nämns i ett fåtal program.

De åtgärder som vidtas för att göra det lättare att förena arbete och familj innefattar främst utbyggnad av barnomsorgen. Ytterst lite uppmärksamhet ägnas äldreomsorgen och anhörigvård. Vissa åtgärder avser att främja mer flexibel arbetstid, men det saknas ofta åtföljande politiska åtgärder.

Huvudfrågan under den föregående programperioden – dvs. det faktum att många åtgärder lett till att redan existerande genusmönster och könssegregering förstärkts – är aktuell även under denna period. Åtgärder för att främja kvinnor i den traditionella tjänstesektorn, rådgivning, kvalifikationer och utbildning, utbyggnad av barnomsorgen är vanligare än åtgärder som syftar till att minska könssegregeringen på arbetsmarknaden eller till att föra fram kvinnor i beslutsfattande ställning.

Risken att förstärka könssegregeringen förefaller särskilt stor i tillväxtsektorer som informationsteknik och kunskapssamhället. De flesta insatserna på dessa områden beaktar inte bristande jämställdhet och inbegriper heller inga åtgärder för att främja lika deltagande för kvinnor och män.

De spanska programmen är goda exempel på en rad åtgärder som syftar till att förbättra kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Av de tolv insatser som gjorts i mål 1-regioner omfattar åtta regioner följande åtgärder – att öka kvinnors anställbarhet, att främja kvinnors företagande, att motverka vertikal och horisontell segregering och lönediskriminering samt att göra det lättare att förena arbete och familj. I varje region planeras en rad olika åtgärder – exempelvis utbildning (främst i sektorer där kvinnor är underrepresenterade), ekonomiskt stöd till företag som anställer arbetslösa kvinnor, etablering och konsolidering av företag som grundas, drivs eller leds av kvinnor, informations- och spridningskampanjer, forskning samt åtgärder för att föra fram kvinnor i beslutsfattande ställning.

I mål 1-programmet för sysselsättning, utbildning och social utveckling i Portugal innefattar åtgärden för främjande av jämställdhet potentiella aktörer och åtgärder i vid mening. Programmet är uppbyggt kring följande tre projektkategorier:

1) Strukturåtgärder, inbegripet undersökningar och statistik, information och utbildning, utdelning av priser för företag och myndigheter, inrättande av ett observationsorgan för jämställdhetsintegrering.

2) Stöd till åtgärder som främjar jämställdhet, till exempel stöd till arbetsgivare som skapar nya arbetsmodeller, främjande av kvinnors tillgång till IT-utbildning och till mansdominerade yrken.

3) Stöd till icke statliga organisationer som arbetar med jämställdhetsfrågor (kapacitetsuppbyggnad).

3.1.2. Jämställdhetsåtgärder som finansieras av Europeiska regionalutvecklingsfonden (ERUF)

Det är endast ett fåtal ERUF-program som innehåller särskilda åtgärder för jämställdhet. Dessa program gäller främst mål 1-regioner, till exempel Italien, Förenade kungariket och Finland. De avser inte bara lokal utveckling och stadsutveckling, utan även innovation och forskning och utveckling.

En grupp projekt som får bidrag inom dessa program syftar till att stödja tjänster, till exempel när det gäller att utveckla nya tjänstestrukturer eller pröva omsorgstjänster som bidrar till ökat deltagande på arbetsmarknaden.

Vissa åtgärder är direkt inriktade på hälso- och sjukvårdssektorn, till exempel åtgärder för att öka hälsomedvetenheten – inbegripet kampanjer mot tonårsgraviditeter och narkotika- och alkoholmissbruk.

En rad projekt syftar till att förbättra levnadsvillkor och miljöförhållanden på det lokala planet och i tätorter, till exempel projekt som syftar till att utarbeta nya metoder för att aktivera invånarna och få dem att delta aktivt när det gäller att förbättra deras miljö eller att främja barns och ungdomars välbefinnande

Andra åtgärder avser strategier för lokalt baserad byggnadsutformning och fastighetsförvaltning, särskilt strategier inriktade på köns-, handikapp- och åldersrelaterade frågor som rör rörlighet, tillgång till tjänster och säkerhet .

Ett annat verksamhetsområde är innovation och informationssamhället. Här ingår initiativ som syftar till att stödja kvinnors engagemang i innovation och forskning och utveckling eller till att integrera ett jämställdhetsperspektiv i stödet för utveckling och förvaltning av vetenskapspark, innovationscentrum eller centrum för teknik och ny media.

En rad insatser för projekt och resursutbyggnad inom barnomsorgen syftar till att skapa bättre möjligheter att förena arbete och familj. Särskilt när det gäller barnomsorgen har samarbetet mellan de olika strukturfonderna förbättrats jämfört med den föregående programperioden. Det gäller till exempel i Irland, Grekland och Italien, där barnomsorgen stöds av både Europeiska socialfonden och Europeiska regionalutvecklingsfonden.

Ett bra exempel är mål 1-programmet för östra Finland. Åtgärden för utveckling av vardagslivets strukturer i programkomplementet syftar till att utveckla nya former av delaktighet och nya innovativa strukturer och aktiviteter när det gäller tjänster. Målet är att dra nytta av det civila samhället och att utveckla en ny samverkan mellan olika grupper samt mellan arbetsliv och fritid. När det gäller konsekvenserna för jämställdheten är åtgärderna särskilt avsedda att skapa nya arbetstillfällen för kvinnor. Åtgärder för att integrera IT i vardagslivet kommer att öka kvinnors intresse för teknik och skapa ökad efterfrågan på kvinnors kompetens inom IT-sektorn.

Programkomplementet för det italienska mål 1-programmet för Mezzogiorno syftar till att inom det arbete som utförs för att främja kompetenscentrum särskilt uppmuntra initiativ för kvinnliga företagare inom miljöskydd.

3.1.3. Jämställdhetsåtgärder som finansieras av Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) och Fonden för fiskets utveckling (FFU)

Jämställdhetsdimensionen är mindre synlig i de flesta EUGFJ- och FFU-åtgärderna än i ESF-programmen.

Vid genomförandet av EUGFJ-förordningen¹³ har man stött på vissa problem som gjort det svårt att integrera jämställdhetsprincipen. Finansieringen avser i de flesta fall jordbrukssektorn, där kvinnor är underrepresenterade. Åtgärderna är i huvudsak inriktade på jordbruksföretag och stödmottagarna är ägare till jordbruken. Det faktum att endast en av fem ägare är kvinna minskar möjligheterna att genom dessa projekt direkt gynna kvinnor. Detta slag av finansiering innebär att man inte tar hänsyn till jordbrukarhustrur och kvinnliga anställda.

I de flesta program saknas könsuppdelad statistik, analyser av bristande jämställdhet i landsbygdsområden och inom jordbruk och fiske samt konsekvensanalyser ur ett jämställdhetsperspektiv. I några program anges klart och tydligt på vilket sätt kvinnor missgynnas, men problemet angrips inte genom åtgärder för att se till att kvinnor deltar och gynnas i lika utsträckning. Bristande jämställdhet kan bli ett ökande problem när det uttryckligen anges att mindre än 6 % av stödmottagarna är kvinnor, som var fallet i en åtgärd för att uppmuntra unga jordbrukare att överta eller utveckla jordbruksföretag. Det är endast i undantagsfall som anslag reserveras för att främja kvinnor genom kvoter. I vissa regioner (till exempel Provence-Alpes-Côte-d'Azur i Frankrike) har man tagit initiativ till att införa jämställdhet som ett projekturvalskriterium.

Det är en ganska liten andel av programmen som omfattar åtgärder med anknytning till områden där kvinnor har en större representation. Åtgärder som kan påverka jämställdheten i positiv riktning gäller främst områden som diversifiering, utbildning, nya sysselsättningsmöjligheter samt etablering av små företag inom landsbygdsturism, tillverkning och försäljning av regionala produkter samt barnomsorg.

I en rad planer för landsbygdsutveckling anges att jämställdhetsprincipen ska gälla, men man hänvisar till andra fonder – särskilt Europeiska socialfonden, som vidtar åtgärder för yrkesutbildning och sysselsättning i landsbygdsområden, Europeiska regionalutvecklingsfonden som arbetar med aspekter som rör utrustning, tjänster samt små och medelstora företag. Alla regioner kan söka finansiering från Europeiska socialfonden, men när det gäller regionalutvecklingsfonden kan stöd enbart beviljas mål 1- och mål 2-regioner.

Inom gemenskapsinitiativet Leader+, som finansieras av Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket, kommer vissa medlemsstater att införa en kvot för kvinnor när det gäller partnerskap i lokala aktionsgrupper – 40 % i Sverige (med målet 50 %) samt 20 % i Nederländerna. Inom Leader+ beaktar programmen de behov som kvinnor i landsbygdsområden har. Eftersom programmen nyligen har startat, är det dock alltför tidigt att

¹³ Se fotnot 7.

uttalala sig om i vilken utsträckning kvinnor på landsbygden kommer att gynnas av denna nya prioritering.

Problemet med bristande integration av jämställdhetsperspektivet diskuterades av rådet (jordbruk) i maj 2002. I slutsatserna framhåller rådet att jämställdhetsperspektivet bör främjas på europeisk nivå och införlivas i alla program som får stöd genom strukturfonderna. Dessa åtaganden bör omvandlas till mål, verksamheter och särskilda åtgärder¹⁴.

I programplaneringen för den gemensamma fiskeripolitiken 2000-2006 beaktas jämställdhetsintegrering, kvinnors villkor och behov inom fiskenäringen på grundval av de rekommendationer som görs i undersökningen *The role of women in the fisheries sector in the 15 Member States* samt nationella och regionala initiativ. I förordning nr 2792/1999¹⁵ beaktas frågan om jämställdhetsintegrering på följande sätt:

- Artikel 11: Fiskarfamiljers aktiviteter, omskolning, utbildning samt förbättring av sanitära förhållanden och arbetsförhållanden inom småskaligt kustfiske inordnas i FFU:s reguljära verksamhet på grundval av de erfarenheter som gjorts i det tidigare programmet.
- Artikel 15: I förordningen behandlas bredare åtgärder av kollektivt intresse, där kvinnor ofta har en viktig roll. Bland annat ingår finansiering av utbildning i land och inrättande av "plantskolor" (kvinnor kan arbeta med andra handelsaktiviteter i land).

Det är dock ovanligt med positiva exempel på praktisk tillämpning av ett jämställdhetsperspektiv. En konferens om kvinnors roll i fiskerisektorn kommer att anordnas av kommissionen i Bryssel i januari 2003 i syfte att stärka jämställdhetsperspektivet. Man kommer då att utbyta erfarenheter och exempel på goda lösningar samt fastställa de riktmärkningsinitiativ som ska främjas.

3.2. Strategin för att skapa jämställdhet

Lagstiftningsramen för 2000-2006 har bidragit till att lyfta fram jämställdhetsfrågan i de samlade programdokumenten. Medlemsstaterna har accepterat åtagandet att skapa jämställdhet, men i många program behandlas frågan inte tillräckligt specifikt. I de flesta programmen är klyftan stor mellan analys och programplaneringsstrategi. Endast ett fåtal planer och program innehåller en analys av skillnaderna i fråga om kvinnors och mäns socioekonomiska förhållanden för att fastställa vilka hinder som måste undanröjas. Även när analysen klart och tydligt pekar på vissa klyftor mellan könen är det inte alltid strategin för att minska dessa skillnader och skapa jämställdhet matchar analysen. Det är vanligt att man i strategin och dess prioriteringar och åtgärder inte behandlar de allvarliga svagheter och ojämlikheter som statistiken visar när det gäller kvinnors situation på arbetsmarknaden och i ekonomin. Den analys som görs i programmen leder inte alltid till att strategiska jämställdhetsmål eller konkreta åtgärder fastställs i programkomplementen.

¹⁴ 2428:e mötet i rådet (jordbruk), Bryssel den 27 maj 2002, 8959/02 (Presse 148).

¹⁵ Rådets förordning (EG) nr 2792/1999 av den 17 december 1999 om föreskrifter och villkor för gemenskapens strukturstöd inom fiskerisektorn (se fotnot 2).

3.2.1. Synlighet för kombinationsstrategin med jämställdhetsintegrering och särskilda åtgärder

Gemenskapens stödramar och i de samlade programdokumenten syftar ofta till att åstadkomma en övergripande integrering av jämställdhetsaspekten i alla åtgärder och programprioriteringar, samtidigt som man vidtar särskilda åtgärder för att minska klyftan mellan könen. Som under föregående programperioder är detta kombinerade angreppssätt mest tydligt när det gäller Europeiska socialfonden.

Många mål 1- och mål 2-åtgärder innehåller särskilda jämställdhetsinsatser. Trots att särskilda åtgärder har främjats i ramarna till strukturfondernas program och initiativ under mer än tio år – och det klart och tydligt anges att de ingår i strategin för jämställdhetsintegrering – omnämns inga särskilda åtgärder i ungefär en tredjedel av programmen.

Instrument eller förfaranden för att skapa jämställdhet när det gäller reguljära åtgärder eller prioriteringar förekommer i cirka 70 % av mål 2-åtgärderna, men endast i ett fåtal mål 1-åtgärder¹⁶.

Det finns ofta en avsikt att behandla jämställdhet som en övergripande fråga, men jämställdhetsaspekten saknas ofta i beskrivningen av prioriteringar och åtgärder – till exempel i programkomplementen. Det är endast ett fåtal program som har en tydlig övergripande strategi. Sådana program tillämpar en systematisk konsekvensanalys ur ett jämställdhetsperspektiv och använder de verktyg och instrument som behövs för att se till att jämställdhet finns med som ett kriterium när det gäller urval av projekt, övervakning och utvärdering. Goda exempel på detta finns i Tyskland, i mål 2-programmen för Bayern, Nordrhein-Westfalen och Niedersachsen samt i mål 1-programmen för Berlin, Brandenburg och Sachsen-Anhalt. Andra exempel som kan nämnas är de brittiska mål 2-programmen för North West England och Yorkshire & Humber och mål 1-programmen för South Yorkshire och West Wales & Valleys, samt mål 1-programmet för östra Finland.

I mål 2-programmet för North West England beskrivs en detaljerad och omfattande strategi för jämställdhetsintegrering som övergripande tema. Särskilda jämställdhetsmål har utarbetats för tre vertikala prioriteringar, med särskild inriktning på antalet arbetstillfällen som skapats och bibehållits, antalet nya företag och små och medelstora företag som fått stöd samt säkerställande av goda resultat i fråga om lärande, sysselsättning, egenföretagande och skapande av mikroföretag. Följande tre mekanismer ingår i jämställdhetsstrategin: poängsättning och utvärderingskriterier för projekt, en rådgivande jämställdhetsgrupp samt stöd och vägledning till projektsponsorer.

– Rekommendation / Åtgärd som behöver vidtas:

Programadministratörer på alla nivåer måste visa sitt engagemang när det gäller jämställdhetsintegrering som en övergripande prioritering för alla fonder och mål.

3.2.2. Mål, data och indikatorer

Det är ovanligt att särskilda mål fastställs för att minska bristande jämställdhet (till exempel minskad vertikal eller horisontell segregering på arbetsmarknaden eller minskade löneklyftor)

¹⁶ Uppgifterna om mål 1- och mål 2-program i avsnitt III har hämtats från undersökningen *Integration of equal opportunities between women and men in Objective 1 and Objective 2 Structural Fund programme documents*.

eller för att främja jämställdhet (till exempel ökad förvärvsfrekvens bland kvinnor, fler kvinnliga företagare). Tydliga kvantifierade mål föreslås i ett fåtal åtgärder för alla mål, bland annat mål 1-programmen för Burgenland (Österrike), Thüringen (Tyskland), norra Finland, det portugisiska programmet för yrkesutbildning och social integration samt South Yorkshire (Förenade kungariket).

I programmet för Guadeloupe (Frankrike) finns en rad kvantifierade mål – minska arbetslösheten bland kvinnor med 25 % senast 2006, utbilda 60 500 kvinnor (= 55 %), utbilda 125 kvinnliga företagare (= 50 %) samt utbilda 1 947 icke läskunniga kvinnor (= 59 %).

I linje med kravet i artikel 36.2 i den allmänna strukturfondsförordningen innehåller de allra flesta åtgärderna för de tre målen åtminstone vissa grundläggande statistikuppgifter som är uppdelade efter kön i lägesbedömningen. I några program finns också omfattande systematisk könsuppdelad statistik.

Könsuppdelade uppgifter behövs för att man ska kunna utarbeta indikatorer för jämställdhetsfrågor, dvs. övervaka klyftan mellan könen och mäta de framsteg som görs i jämställdhetsarbetet.

Nära 50 % av mål 1-åtgärderna och cirka 30 % av mål 2-åtgärderna innehåller inga jämställdhetsindikatorer eller indikatorer som innebär att jämställdhetsfrågan beaktas. Det är endast i ett fåtal åtgärder som sådana indikatorer används systematiskt, till exempel i Tyskland, Spanien, Finland, Portugal och Förenade kungariket.

I Irland innehåller delåtgärden för skogsbruk inom FoTU¹⁷ (programkomplement för mål 1) följande indikatorer för att mäta jämställdheten:

- *Fördelningen mellan kvinnor och män när det gäller forskningsuppdrag på kort sikt (målet för 2006 är 45 %).*
- *Fördelningen mellan kvinnor och män bland Cofords¹⁸ personal (målet för 2006 är 40-50 %).*

- Rekommendation / Åtgärd som behöver vidtas:

Könsuppdelade uppgifter och kvantifierade indikatorer och mål måste tillhandahållas och användas systematiskt för att man ska kunna mäta hur effektiva strukturåtgärderna är när det gäller jämställdhet, särskilt med tanke på den halvtidsöversyn som ska göras. När det gäller halvtidsutvärderingen – som är ett viktigt inslag i halvtidsöversynen – behövs lämpliga jämställdhetsindikatorer som innebär att man istället för att göra numeriska beräkningar mäter minskade skillnader eller ökad jämställdhet med avseende på resultat och konsekvenser.

3.3. Instrument för jämställdhetsintegrering vid programplanering och genomförande

Jämställdhetsintegrering är ett relativt nytt begrepp som inte alltid är lätt att införa i nationella politiska åtgärder och program. Det är därför nödvändigt att utnyttja alla tillgängliga resurser och sakkunskaper. När det gäller strukturfonderna kan detta ske på en rad olika sätt, bland

¹⁷ Forskning, teknisk utveckling och innovation.

¹⁸ Irlands National Council for Forest Research and Development.

annat genom förhandsbedömning, partnerskap, övervakningskommittéer, utbildning, resursfördelning, projekturvalskriterier, information och publicitet.

Förhandsbedömning av jämställdhetsdimensionen

I många program görs ingen förhandsbedömning av jämställdhetsdimensionen trots det tydligt formulerade kravet i artikel 41.2 i den allmänna förordningen.

Ett bra exempel är den förhandsbedömning som görs i det spanska mål 1-programmet för Andalusien. Före själva bedömningen görs en omfattande analys och diagnos av kvinnors situation på arbetsmarknaden, med en uppdelning efter sektor, ålder och lönenivå samt inom allmän och yrkesinriktad utbildning, i företag, i landsbygdsområden och när det gäller möjligheten att förena arbete och familj osv. Man har härvid utgått från aktuella könsuppdelade uppgifter. I analysen framhålls de bakomliggande faktorer som förklarar den bristande jämställdheten och som behöver åtgärdas. I förhandsbedömningen sammanfattas slutsatserna i en tabell där det anges hur varje prioritering och åtgärd i programmet stämmer överens med EU:s prioriteringar i fråga om jämställdhet. Där anges också konsekvenserna i termer som stora, medelstora eller små konsekvenser, alternativt omöjligt att bedöma. Dessutom kvantifieras de förväntade resultaten i fråga om antalet kvinnor som åtgärderna kan nå ut till. För att säkerställa de kvantifierade resultaten föreslås en rad åtgärder och indikatorer som ska ingå i programkomplementet. Man har också föreslagit att ett observationsorgan ska inrättas. Det är dock beklagligt att diagnosen, bedömningen och rekommendationerna inte utnyttjats fullt ut i programkomplementet.

Partnerskap för jämställdhet

I artikel 8.1 i den allmänna förordningen anges uttryckligen att behovet av att främja jämställdhet ska beaktas när parter utses. Det krävs lämpliga kunskaper och färdigheter i jämställdhetsarbete – i rätt fas och på rätt nivåer – för att planer och program ska kunna genomföras med gott resultat.

I de flesta programdokumenten för mål 2 och mål 3 nämns att man vid utarbetandet av program ska samråda med jämställdhetsorgan. Men i de flesta fall har bara ett formellt samråd skett "på avstånd" med nationella eller regionala jämställdhetsorgan eller jämställdhetsenheter. Det är endast i ett fåtal fall som jämställdhetsorganisationer (inbegripet icke-statliga organisationer) fått medverka systematiskt, till exempel i mål 2-programmen för Österrike, Tyskland och Spanien. I nära fyra av fem mål 1-program finns dock inget omnämnande av samråd med jämställdhetsorgan.

I de regioner där partnerskap med jämställdhetsorganisationer redan existerade under föregående programperiod har dessa strukturer en viktig roll. De medverkar även under den aktuella perioden i alla faser, till exempel de regionala kontoren för kvinnor och sysselsättning i Nordrhein-Westfalen (Tyskland) och arbetsgruppen för kvinnor och ekonomi i Berlin. I Berlin inrättade det berörda ministeriet i slutet av 2000 en jämställdhetskommitté för övervakning och rådgivning i samband med det vidare genomförandet av strategin för jämställdhetsintegrering i alla strukturåtgärder.

– Rekommendation / Åtgärd som behöver vidtas:

Förvaltningsmyndigheter, övervakningskommittéer, lokala programadministratörer och initiativtagare till projekt uppmanas att skapa och upprätthålla partnerskap med jämställdhetsexperter på alla nivåer och i alla faser av genomförandet, till exempel genom

regelbundna möten eller regelbundet samråd, tillfälliga möten om särskilda frågor och arbetsgrupper.

Övervakningskommittéer

En jämn könsfördelning

En rad medlemsstater har förklarat att de vill främja en jämn könsfördelning i övervakningskommittéerna, vilket är i linje med artikel 35.1 i den allmänna förordningen. Dessa uttalanden har dock i praktiken mer fungerat som rekommendationer än som åtaganden. Endast 16 % av mål 2-programmen och 14 % av mål 1-programmen anger tydligt att man syftar till att främja eller säkerställa en jämn könsfördelning i övervakningskommittéerna. När det gäller sådana omnämningen står Belgien, Spanien, Frankrike, Italien, Portugal och Nederländerna för de sämsta resultaten.

Könsfördelningen i övervakningskommittéerna enligt flertalet programdokumenten för mål 1 och 2

<i>En jämn könsfördelning i övervakningskommittéerna</i>	<i>I stor utsträckning</i>	<i>Delvis</i>	<i>Inte alls</i>
Österrike		X	
Belgien			X
Danmark	X		
Finland		X	
Frankrike			X
Tyskland		X	
Grekland		X	
Irland		X	
Italien			X
Nederländerna			X
Portugal			X
Spanien			X
Sverige	X		
Förenade kungariket		X	

Medverkan av jämställdhetsexperter

Nationella eller regionala jämställdhetsorganisationer eller jämställdhetsorgan är formellt representerade i övervakningskommittéerna för de flesta mål 1- och mål 3-åtgärderna. För hela 60 % mål 2-åtgärderna nämns däremot ingen medverkan av sådana organisationer. Några undantag som förtjänar att nämnas är vissa regionala mål 1- och mål 2-program i Tyskland och Förenade kungariket, där denna fråga behandlas mycket noggrant.

I mål 2-programmet för Bayern (Tyskland) anges klart och tydligt vilka jämställdhetsexperter som ska delta i övervakningskommittéerna – berörda offentliga myndigheter, kvinnoorganisationer, myndigheten för familjefrågor samt en rad lokala representanter.

I mål 2-programmet för Yorkshire & Humber (Förenade kungariket) nämns uttryckligen att Equal Opportunities Council och Women's Training Network ska medverka.

Arbetsgrupper för jämställdhet

För det stora flertalet mål 1- och mål 2-åtgärder (nära tre fjärdedelar) finns inget omnämnande av inrättande av arbetsgrupper för jämställdhet. Det är endast för ett litet fåtal åtgärder som det uttryckligen sägs att sådana arbetsgrupper kommer att tillsättas.

Arbetsgruppen för jämställdhetsfrågor i övervakningskommittén för mål 3-programmet i Sverige framhåller jämställdhetsaspekten genomgående i programmet. Arbetsgruppen kan vid behov föreslå ändringar och lägger bland annat fram förslag som rör användningen av särskilda medel för jämställdhetsarbetet. Arbetsgruppen har också anordnat en nationell jämställdhetskonferens för dem som arbetar med mål 3-programmet (såvida inte mål 3-programmet avser jämställdhetsfrågor). Man utarbetar dessutom tillsammans med JämO pedagogiskt material som beskriver hur man arbetar med jämställdhetsfrågor och som är särskilt avsett för små arbetsplatser med färre än tio anställda.

– Rekommendation / Åtgärd som behöver vidtas:

Övervakningskommittéerna är nyckelaktörer när det gäller att följa genomförandet av program och uppnå mål. Det behövs därför kunskap om jämställdhetsmål och verktyg för jämställdhetsintegrering. För att se till att dessa behov tillgodoses bör särskilda arbetsgrupper tillsättas. Dessutom bör man se till att jämställdhetsexperter deltar och att könsfördelningen är jämn i kommittéerna.

Utbildning i jämställdhetsintegrering

Det är inte lätt att systematiskt genomföra jämställdhetsintegrering. För detta krävs utbildning i hur de olika verktygen ska användas. För cirka 85 % av åtgärderna finns dock ingen information om eller utbildning i jämställdhetsfrågor för anställda inom strukturfondernas förvaltningsmyndigheter eller för övervakningskommittéernas ledamöter. Goda exempel finns endast i ett fåtal program, till exempel i Tyskland, Förenade kungariket och Irland.

I Irland anordnas utbildning i jämställdhetsintegrering för övervakningskommittéernas ledamöter och för dem som ansvarar för det löpande genomförandet av Europeiska socialfondens åtgärder. Jämställdhetsenheten inom ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar (Department of Justice, Equality and Law Reform) anordnar utbildning för beslutsfattare och de organ som sköter genomförandet, till exempel när det gäller jämställdhetsintegrering i samband med åtgärder för stadsutveckling.

– Rekommendation / Åtgärd som behöver vidtas:

Utbildning behöver anordnas inte bara för jämställdhetsexperter verksamma inom programplanering och genomförande, utan även för dem som påverkar genomförandet av program. Bland de teman som bör behandlas kan nämnas fördelarna med jämställdhetsintegrering samt viktiga verktyg för effektiv jämställdhetsintegrering. Utbildning måste också anordnas för övervakningskommittéernas ledamöter, förvaltningsmyndigheter och betalande myndigheter, projektbedömare, programsekretariat, projektsökande och främjare.

Resurser för särskilda jämställdhetsåtgärder

Det planerade budgetanslaget för särskilda jämställdhetsåtgärder varierar mellan medlemsstaterna och mellan de olika programmen.

Inom Europeiska socialfonden får område E (kvinnors tillgång till och deltagande på arbetsmarknaden) endast 6 % av det totala stödet, vilket är den minsta andelen jämfört med de andra områdena: Område A (aktiva arbetsmarknadsåtgärder) får 24 %, vilket är den största andelen, följt av område D (anpassbar arbetskraft) med 24 %, område C (livslångt lärande) med 21 % samt område B (social integration) med 15 %. I tabellen nedan visas Europeiska socialfondens finansiering i medlemsstaterna när det gäller område E, både i euro och som procentuell andel av de totala utgifterna¹⁹:

	<i>Totala utgifter i euro</i>	<i>%</i>
Österrike	76 782 000	10,5 %
Italien	837 469 241	10,0 %
Tyskland	1 099 335 311	9,5 %
Luxemburg	3 380 600	4,6 %
Förenade kungariket	355 121 072	4,6 %
Grekland	193 761 925	4,5 %
Spanien	521 899 539	4,4 %
Irland	46 631 000	4,3 %

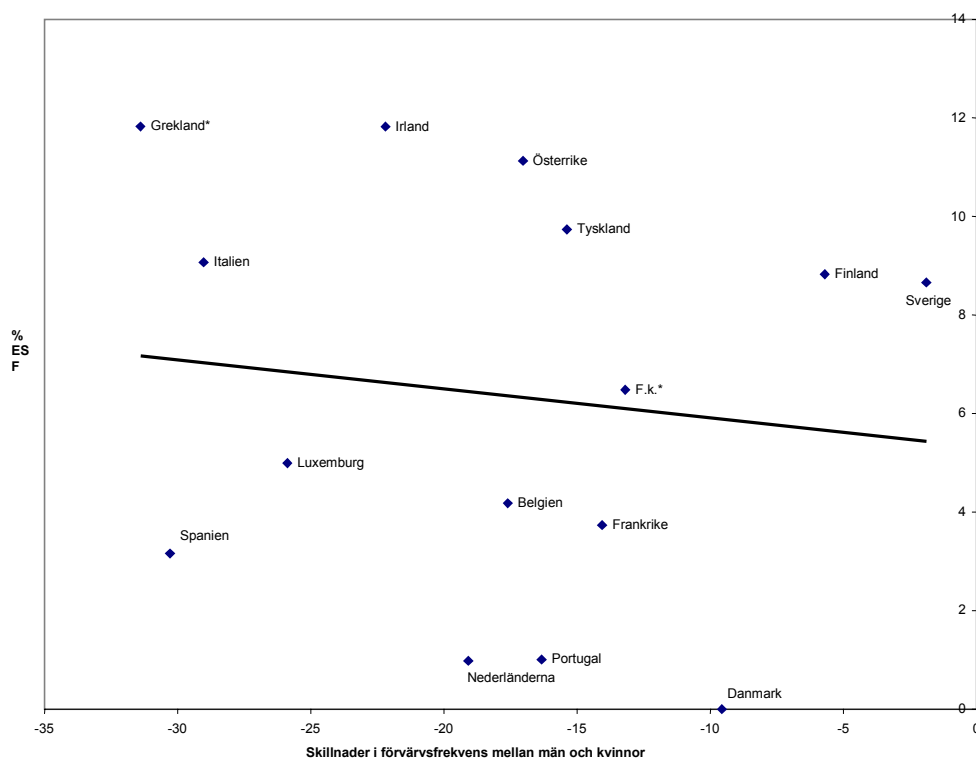
	<i>Totala utgifter i euro</i>	<i>%</i>
Frankrike	257 352 700	3,8 %
Belgien	38 252 364	3,5 %
Danmark	10 498 333	2,3 %
Nederländerna	43 139 000	2,2 %
Sverige	8 102 800	0,8 %
Finland	6 723 000	0,8 %
Portugal	17 240 700	0,4 %
EU	3 515 689 585	6,0 %

Endast tre medlemsstater – Österrike, Italien och Tyskland – har större utgifter än EU-genomsnittet för område E. Det är dock svårt att jämföra finansieringsnivån för detta politikområde, eftersom låga siffror för en medlemsstat inte behöver innebära att jämställdhetsfrågor prioriteras lågt, utan kan bero på att jämställdhetsarbetet finansieras inom andra politikområden.

¹⁹ Uppgifterna har hämtats från undersökningen *Review of the proposed implementation of the ESF regulation across the EU*.

Vid en jämförelse mellan sysselsättningsklyftan och planerade ESF-utgifter för särskilda åtgärder för kvinnor kan det förefalla som om vissa medlemsstater med stora skillnader mellan könen har betydligt lägre utgifter än andra medlemsstater där sysselsättningsklyftan är mycket mindre markant²⁰.

Jämförelse av sysselsättningsklyftan mellan könen och planerade ESF-utgifter för särskilda åtgärder för kvinnor



* F.k. = Förenade kungariket

Enligt de tekniska bilagorna till kommissionens arbetsdokument om resultaten av programperioden för strukturfonderna 2000-2006 (mål 1)²¹ går 29,63 % budgeten till stöd för mänskliga resurser. Inom denna typ av stöd går 4,6 % till särskilda åtgärder för att främja kvinnor på arbetsmarknaden.

– Rekommendation / Åtgärd som behöver vidtas:

Vid halvtidsöversynen bör man göra en bedömning av huruvida det finns tillräckliga resurser för jämställdhetsarbetet. Det krävs tillräckliga resurser för att man ska kunna genomföra kombinationsstrategin med jämställdhetsintegrering och särskilda åtgärder.

²⁰ Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén om Europeiska socialfondens stöd till den europeiska sysselsättningsstrategin, 23.1.2001, KOM (2001) 16 slutlig/2, bilaga 5.

²¹ *Commission Staff Working Paper on the Results of the Programming of the Structural Funds for 2000-2006 (Objective 1) - Technical Annexes*, SEK(2001) 1140/2, 18 juli 2001.

Projekturvalskriterier för jämställdhet

Inom färre än 25 % av programmen finns en systematisk strategi för att föra in jämställdhet som ett projekturvalskriterium eller som ett inslag i de flesta prioriteringar och åtgärder. Inom en rad program används poängsättningsmetoder vid projekturvalet. Goda exempel på detta finns i flera program i exempelvis Tyskland, Spanien, Grekland, Finland, Portugal och Förenade kungariket.

I mål 1-programmet för Campanien (Italien) är konsekvenser för jämställdheten ett prioriterat urvalskriterium inom en rad åtgärder. Exempel:

- Stöd till utveckling av mikroföretag i nationella och regionala företagsparker.
- Stöd till installationer för produktion av förnybar energi och för att förbättra eldistributionen i industriområden.
- Stöd till kompetensutveckling och företagande inom kultur- och fritidssektorn.

– Rekommendation / Åtgärd som behöver vidtas:

Förvaltningsmyndigheterna bör utarbeta tydliga projekturvalskriterier i fråga om jämställdhet. Projektbedömarna bör inte godkänna förslag i vilka dessa kriterier inte har beaktats i tillräckligt stor utsträckning. Förutom att utarbeta urvalskriterier är det också viktigt att bevaka de utvalda projekten. I rapporterna om genomförandet bör det finnas information till exempel om antalet projekt som syftar till att skapa jämställdhet, utgifter för dessa projekt samt specifika områden som behandlats.

Information och publicitet om jämställdhet

Trots den tydliga angivelsen i artikel 46.2a i den allmänna förordningen görs i flertalet program inget omnämnande av åtgärder för information och offentlighet riktade till kvinnor eller kvinnoorganisationer. Det är endast en liten andel (regionala program i Österrike, Spanien, Tyskland och Förenade kungariket) som innehåller en redogörelse för de åtgärder som ska vidtas för att informera organisationer och organ som arbetar med kvinnofrågor och jämställdhetsfrågor.

Läget är ännu sämre när det gäller tekniska stödåtgärder, som enligt artikel 23 i den allmänna förordningen bland annat ska omfatta erfarenhetsutbyte och information riktad till parterna, fondernas slutliga stödmottagare och allmänheten. Färre än 8 % av mål 1- och mål 2-programmen (dvs. enbart de österrikiska, tyska och brittiska) tillhandahåller tekniskt stöd riktat till kvinnoorganisationer eller jämställdhetsorganisationer. Det är visserligen inget uttryckligt krav enligt förordningen, men tekniskt stöd till jämställdhetsorganisationer kan betraktas som en indikator på i vilken utsträckning programmen strävar efter att engagera kvinnor och utnyttja sådana organisationers expertis och erfarenhet.

I Österrike har man inrättat en samordningsenhet för jämställdhetsintegrering inom ESF för att informera och stödja alla ESF-aktörer när det gäller att genomföra jämställdhetsintegrering. Detta ska ske genom arbete i nätverk (rundabordssamtal i alla

delstater samt internationella förbindelser), rådgivning samt genom att man tillhandahåller och distribuerar information även till en bredare allmänhet (webbplats, databas, osv.)²²

– Rekommendation / Åtgärd som behöver vidtas:

Att distribuera och gemensamt utnyttja information, särskilt exempel på goda lösningar (även från tidigare programperioder) är ytterst viktigt för att jämställdhetsintegreringen ska bli effektiv. Kommissionen och nationella myndigheter bör samarbeta för att utarbeta mekanismer för systematisk insamling och spridning av information och exempel på goda lösningar, till exempel genom anvisningar eller handledningar. Att genomföra jämställdhetsintegrering i programplaneringen för strukturfonderna kräver dessutom att man införlivar ett jämställdhetsperspektiv när det gäller tekniska åtgärder och allmänna informationsåtgärder och att man finansierar särskilda informationsåtgärder riktade till kvinnor.

4. RESULTAT OCH REKOMMENDATIONER

Jämställdhet är ett viktigt inslag i den ekonomiska och sociala sammanhållningen. Sedan den fjärde internationella kvinnokonferensen i Beijing 1995 har EU infört en kombinationsstrategi för att på ett verkningsfullt sätt främja jämställdhet – en balanserad kombination av särskilda åtgärder för det underrepresenterade könet och åtgärder för jämställdhetsintegrering, som syftar till att införliva jämställdhetsdimensionen på EU:s alla politikområden. Denna strategi gäller också jämställdhetsarbetet inom strukturfonderna.

Jämställdhetsintegrering i strukturfonderna innebär att se till att man för alla allmänna åtgärder öppet och aktivt beaktar konsekvenserna för kvinnors respektive mäns situation, inte bara vid planeringen utan även vid genomförandet, övervakningen och utvärderingen. Det innebär också att man utformar, genomför, övervakar och utvärderar kompletterande särskilda åtgärder som främjar jämställdhet och som gör det lättare för kvinnor att bli delaktiga och att de gynnas i lika utsträckning av strukturfonderna och mer generellt av den ekonomiska och sociala sammanhållningen.

Erfarenheten visar att jämställdhet är ett komplicerat politikområde och att det finns en rad hinder för ett lyckat genomförande av kombinationsstrategin med särskilda åtgärder och jämställdhetsintegrering. Följande rekommendationer syftar till att undanröja dessa hinder:

Omedelbara åtgärder:

1. Särskilda åtgärder riktade till det underrepresenterade könet är ett nödvändigt första steg, som kräver särskild finansiering. Medlemsstaterna och deras förvaltningsmyndigheter uppmanas att införa incitament som syftar till att öka människors medvetenhet och till att lyfta fram jämställdhetsfrågorna i alla strukturfondsprogram. Detta kan särskilt åstadkommas genom att man redan från början i samband med urvalskriterierna ger extra poäng till projekt som främjar jämställdhet, till exempel projekt med jämn könsfördelning bland deltagarna.
2. Vissa medlemsstater har främst betonat jämställdhetsintegrering, vilket riskerar att göra det svårt att fastställa och övervaka de faktiska anslagen. Medlemsstaterna uppmanas därför att tydligt ange vilka belopp som går dels till särskilda

²²

www.gem.or.at

jämställdhetsåtgärder, dels till program och projekt som bidrar till jämställdhet (jämställdhetsintegrering). Medlemsstaterna ska rapportera om dessa uppgifter med tydliga indikatorer som en del av halvtidsöversynen av strukturfonderna från och med 2003.

3. Att genomföra jämställdhetsintegrering på ett effektivt sätt är svårt och kräver särskilda sakkunskaper. Eftersom det är ett relativt nytt område, särskilt inom strukturfonderna, kommer följande åtgärder att vidtas:
 - a) Medlemsstaterna uppmanas att genom förvaltningsmyndigheterna, övervakningskommittéerna, lokala programadministratörer och projektledare särskilt på kort sikt främja att **jämställdhetsexperten** anlitas och se till att det finns representanter för jämställdhetsorgan och forskningsinstitutioner i strukturfondernas övervakningskommittéer.
 - b) Medlemsstaterna uppmanas att vidta **informations- och utbildningsåtgärder** för jämställdhetsintegrering riktade till förvaltningsmyndigheterna, ledamöterna i övervakningskommittéerna, programadministratörer, projektledare och partner.
4. Alla politiska åtgärder förbättras genom förhandsbedömning och konsekvensanalys. När det gäller jämställdhetsintegrering grundas förhandsbedömningen på tillgängliga analyser med könsuppdelad statistik. För att man ska kunna göra en konsekvensanalys ur ett jämställdhetsperspektiv behövs kvalitativa och kvantitativa jämställdhetsindikatorer för övervakning och utvärdering av resultaten. Medlemsstaterna uppmanas att via förvaltningsmyndigheterna se till att könsuppdelad statistik och konsekvensanalys ur ett jämställdhetsperspektiv blir ett naturligt inslag i strukturåtgärderna, även inom "icke traditionella" jämställdhetsområden som infrastruktur, transport och miljö.
5. Alla medlemsstater uppmanas att utse en representant på hög nivå för att samordna den nationella jämställdhetsstrategin, bidra till samordningen av EU:s strategi och delta i en högnivågrupp för att stödja genomförandet av jämställdhetsintegrering i strukturåtgärderna.

Halvtidsöversyn

Halvtidsöversynen kommer att ge möjlighet att fastställa vilka nyorienteringar som behövs i programplaneringen för att man ska kunna uppnå de ursprungliga jämställdhetsmålen. Denna halvtidsöversyn kommer till stor del att bygga på den halvtidsutvärdering, som kommer att finnas tillgänglig kring halvårsskiftet 2003 och som är ett lämpligt verktyg för att visa uppnådda resultat och hinder när det gäller att integrera jämställdheten i genomförandet av programmen och fastställa exempel på goda lösningar²³.

Halvtidsöversynen av strukturfonderna kommer att göras på grundval av de resultat och rekommendationer som lagts fram i detta meddelande i syfte att stärka jämställdhetsperspektivet vid genomförandet av program under den nuvarande programperioden. Halvtidsöversynen kommer också att ligga till grund för framtida åtgärder.

²³ I kommissionens riktlinjer för utvärdering av strukturåtgärder (arbetsdokument 8: Utvärdering efter halva tiden av strukturåtgärder, från december 2000) betonas behovet av att bedöma i vilket utsträckning jämställdhetsdimensionen har integrerats i stödformerna.

Under det första halvåret 2003 kommer kommissionen med beaktande av de rekommendationer som ges i detta meddelande att utarbeta riktlinjer för genomförandet av halvtidsöversynen.

Framtidsperspektiv

I resultaten och rekommendationerna från den nuvarande programperioden för strukturfonderna behandlas komplicerade problem som bara kan lösas i ett längre tidsperspektiv. Därför kommer de att vara giltiga även för framtida strukturåtgärder. Särskilt viktigt är att budgetanslagen för jämställdhetsarbetet bibehålls och till och med höjs i de flesta program.

När det gäller framtida åtgärder för att främja jämställdhet i EU väcks en rad frågor som behöver utforskas ytterligare. Kommissionen anser att följande frågor är de viktigaste:

- Jämställdhet måste förbli en prioriterad fråga och man bör även i fortsättningen använda kombinationsstrategin med jämställdhetsintegrering och särskilda åtgärder, eftersom denna har visat sig verkningsfull.
- Investeringar i mänskligt och socialt kapital i kunskapssamhället kommer att utgöra grunden för den långsiktiga tillväxten i EU. Framtida åtgärder bör därför syfta till att förhindra att kvinnor stängs ute från dessa områden genom att man särskilt betonar åtgärder för att främja högkvalitativ utbildning och sysselsättning inom IT samt forskning och utveckling, samtidigt som man har ett vidare engagemang för att främja kvinnors företagande, livslångt lärande, utbildning, färdigheter och kvalifikationer för kvinnor inom icke traditionella områden.
- Strukturfonderna bör ha en viktig roll vid den kommande utvidgningen av EU, särskilt när det gäller att motverka de potentiella risker som kvinnor i de nya medlemsstaterna löper på grund av att de är särskilt utsatta för de negativa konsekvenserna av ekonomiska och sociala omstruktureringar, särskilt ökad arbetslöshet och försämrad barnomsorg.